

COURSE DESCRIPTIONS

TITLE	Names and culture	
CODE:	BA-ERA-IHLFUS-S-01	
TYPE: S synchronous online course	WEAKLY HOURS/TOTAL 2/30	CREDIT: 6
LECTURER:	SLÍZ MARIANNA	
THE AIM OF THE COURSE: The aim of the course is to introduce students to the field of onomastics, to familiarise them with the cultural and social background of proper names, to give them an overview of the methods and topics of sociocultural approach to onomastics.		
COURSE DESCRIPTION: The focus of the course is on the socioculturally embedded nature of proper names. The main topics are the following: motives and sources of name-giving; etymological and historical layers of the Hungarian given name stock; linguistic, cultural and historical variants of the same given names; origin, semantic types and geographical distribution of family names; family name changes; name types of married women; place name sociology; names, stereotypes, prejudice, and discrimination; translation of proper names.		
EVALUATION, GRADING: Seminar mark. Requirements: regular participation in the online course and in the discussions; online PowerPoint presentation on a chosen topic (30 min); sufficient completion of online homework.		
REFERENCES N. Fodor, János 2018. Personal Names and Ethnicity: The Geolinguistic Research of Historic Personal Names in Hungary. <i>Onomastica Uralica</i> 13: 55–64. http://mnytud.arts.unideb.hu/onomural/kotetek/ou13.html Győrffy, Erzsébet 2015. The role of the mental map in socio-onomastic research. In: Felecan, Oliviu ed., <i>Name and naming: Proceedings of the third international conference on onomastics „Name and naming”: Conventional / unconventional in onomastics</i> . Editura Mega – Editura Argonaut, Cluj-Napoca. 504–511. https://onomasticafelecan.ro/iconn3/proceedings/3_10_Gyorffy_Erzsebet_ICONN_3.pdf Slíz, Mariann 2020. Various interpretations of the term <i>origin</i> in the description of given name systems. <i>Studia Linguistica Hungarica</i> 32: 66–75. http://doi.org/10.5281/zenodo.3907338 Szczeszunowicz, Joanna 2017. Connotative Potential of Culture-Bound Proper Names in Translation. In: Jaroch, Anna – Nosowicz, Jan Franciszek eds., <i>W dialogu języków i kultur</i> 6. Lingwistyczna Szkoła Wyższa, Warszawa. 416–427. https://lingwistyka.edu.pl/wp-content/uploads/2018/02/Szosty-tom-W-dialogu-jezykow-i-kultur.pdf		

TITLE	Applied speech science
CODE:	BA-ERA-IHLFUS-S-02

TYPE: S synchronous online course	WEEKLY HOURS/TOTAL 2/30	CREDIT: 6
LECTURER:	Bóna Judit	
THE AIM OF THE COURSE: The course presents the results of speech research and focuses on how these are applied in practice. The applications are quite various. We will discuss these topics with the help of literature and using a lot of tasks for practice.		
COURSE DESCRIPTION: The course presents the applications of research results in phonetics and psycholinguistics in teaching methodology, speech-language pathology, speech and language technology, translation, and in everyday life. It covers areas such as research methodology in speech sciences, atypical first language acquisition, assessment and treatment of speech and language disorders, elderly speech and language symptoms of dementia, bilingualism and foreign language learning, interpreting and translation, written language acquisition, and applications in speech- and language technology. The course is designed so that no preliminary linguistic knowledge is necessary for understanding it.		
EVALUATION, GRADING: Short oral presentations during the semester, and a multiple choice online test at the end of the course.		
REFERENCES Ashby, P. (2016). Sound Foundations. What's' General'in Applied Phonetics?. In <i>ISAPh 2016: The first International Symposium on Applied Phonetics</i> . ISCA. Papers of the <i>Proceedings of International Symposium on Applied Phonetics</i> (2016, 2018) https://www.isca-speech.org/archive/ISAPh_2016/ and https://www.isca-speech.org/archive/ISAPh_2018/ Papers from the journal <i>Applied Psycholinguistics</i>		

Tárgynév: Fonetika	Tárgykód: BBN-MNY-211
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Gósy Mária

Oktatás célja:

Általános alapozó ismeretek szerzése a beszéd fiziológiai, akusztikai és perцепciós sajátosságairól mind szegmentális, mind szuprasegmentális nézőpontból.

Oktatás tartalma:

A beszéddel kapcsolatos alapvető elméleti és gyakorlati ismeretek. A beszéd létrehozásához és feldolgozásához szükséges (fiziológiai) ismeretek, valamint az akusztikai sajátosságok. A szegmentális szerkezet (beszédhangok képzése, rendszere, hangkapcsolódások), valamint a szuprasegmentális szerkezet (intonáció, hangsúly, tempó, szünet, hangszínezet, hangerősség) elemzésének gyakorlása. Az általános fonetikai alapot a magyar nyelvi sajátosságok tárgyalása követi. Az ismeretek konkrét beszédelemzésekkel és átírási gyakorlatokkal egészülnek ki.

Olvasmányok:

Gósy Mária: *Fonetika, a beszéd tudománya*. Osiris. Budapest, 2004.

Gósy Mária és Menyhárt Krisztina szerk. *Szöveggyűjtemény a fonetika tanulmányozásához*. Nikol. Budapest, 2003.

Bóna Judit szerk. *Fonetikai olvasókönyv*. 2016. www.fonetikaitanszek.hu

TÁRGYNÉV:	Magyar grammatika előadás	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-264 BBN-MAM11-264	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 4
TÁRGYFELELŐS:	Lengyel Klára	
OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék az egyszerű és az összetett nyelvi kifejezések kategóriáit és az összetett kifejezéseket létrehozó grammatikai (morfológiai és szintaktikai) műveleteket, illetve a nyelvi kifejezésekben felismerjék a grammatikai jelenségeket (kifejezéseket és műveleteket), ezáltal képesek legyenek értő módon, tudományosan viszonyulni a nyelvi adatokhoz.</p>		
TANTÁRGY TARTALMA:		
<p>Morfológiai kategóriák és műveletek. Rendszerszerű összefüggések a tő- és a toldalékmorfémák típusában. Morfémakapcsolódási műveletek és mintázatok. A szóalkotási módok, középpontba helyezve a grammatikai műveleteket: a szóképzést, a szóösszetételt és a szóelvonást. A szófaji kategorizáció szempontjai, szófaji rendszerezés. Az egyes szófaji csoportok és szófajok részletes tárgyalása a bevezetett szempontok alapján: a jelentés, a morfológiai és a szintaktikai jellemzők együttes elemzésén alapuló szófaji leírás. A főbb mondatípusok. A mondaton/tagmondaton belüli grammatikai viszonyok (a mondatrészi viszonyok mint műveletek és ezek formai oldala). Tagmondatkapcsolatok.</p> <p>A jelenségek tárgyalása a nyelvváltozási folyamatokat is figyelembe vevő, szinkrón megközelítésben történik, és mai magyar nyelvi anyagra épül.</p>		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
<p>Írásbeli kollokvium. Gyakorlati elemzések és elméleti kérdések megválaszolása a Magyar grammatika I. és II. szemináriumok, valamint a Magyar grammatika előadás tananyagai alapján.</p>		
IRODALOM:		
<p>Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000, illetőleg javított kiadása 2006.</p> <p>vagy:</p> <p>Keszler Borbála – Lengyel Kára: Kis magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.</p> <p>Keszler Borbála – Lengyel Klára: Magyar grammatikai gyakorlókönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009.</p>		

Imrényi András: A magyar mondat viszonyhálózati modellje. Nyelvtudományi Értekezések 164. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2013. 46–82.

TÁRGYNÉV:	Magyar grammatika 1. szeminárium	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-263	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Lengyel Klára	
OKTATÁS CÉLJA:	<p>A tantárgyak célja, hogy a Magyar grammatika tanegységhez kapcsolódva a hallgatók elemzéseket végezzenek a mai magyar nyelv alaktana, szófajtana köréből, egyéni munka által és csoportosan személyesen is megvitassák az elmélet és a gyakorlat kérdéseit, a tanári irányítás segítségével váljanak magabiztossá az önálló nyelvi elemzésben.</p>	
TANTÁRGY TARTALMA:	<p>Nyelv és beszéd fogalma és viszonyrendszere. A nyelvi egységek. Morfológiai alapfogalmak megismerése. A morfémák osztályozása funkció, alakváltozatok, önállóság szerint. Morfémaszerkezetek analizálása és alkotási szabályaik. A szófajok rendszerezésének szempontjai, a szófajcsoportok. A szófajtság és a mondatrészi funkció összefüggései. Az egyes szófajok alaki, mondatnani-funkcionális, jelentéstani elemzése. A szóalkotási módok felismerése és gyakorlata: a szóképzés, a szóösszetétel szabályai, a ritkább szóalkotásmódok megismerése.</p>	
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:	<p>Az értékelés alapja két zárthelyi dolgozat (alaktan, szófajtan) érdemjegye, egy önálló szemináriumi dolgozat elkészítése, valamint az órai teljesítmény.</p>	
IRODALOM:	<p>Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000, illetőleg javított kiadása 2006.</p> <p>vagy:</p> <p>Keszler Borbála – Lengyel Kára: Kis magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.</p> <p>Keszler Borbála – Lengyel Klára: Magyar grammatikai gyakorlókönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009.</p> <p>Valamint a szemináriumvezető tanár által javasolt szakirodalmi tételek a szemináriumi dolgozat elkészítéséhez.</p>	

TÁRGYNÉV:	Magyar grammatika 2. szeminárium	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-265	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Lengyel Klára	
OKTATÁS CÉLJA:		

A tantárgyak célja, hogy a Magyar grammatika tanegységhez kapcsolódva a hallgatók elemzéseket végezzenek a mai magyar nyelv szerkezetana és mondattana köréből, egyéni munka által és csoportosan személyesen is megvitassák az elmélet és a gyakorlat kérdéseit, a tanári irányítás segítségével váljanak magabiztossá az önálló nyelvi elemzésben.

TANTÁRGY TARTALMA:

A szókapcsolatok elemzése. A szintagmák típusainak felismerése, a szó szerkezetek alkotásának nyelvtani szabályai. A mondat fogalma, megközelítései. A mondat implicit jelentései, a modalitás, a mondatfajták. A mondatok osztályozása szerkezetük szerint. Az egyszerű mondat részeinek felismerése, grammatikai jellemzésük, szófaji és alaki tulajdonságaik megismerése. A egyszerű és a többtagú mondatrészek típusai. Az összetett mondatok tipizálása. Az alárendelő és a mellérendelő mondatok alkotásának szabályai, a mondatalkotás grammatikai eszközeinek felismerése és használata. Többszörösen összetett mondatok elemzése.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Az értékelés alapja két zárthelyi dolgozat (az egyszerű és az összetett mondat elemzése) érdemjegye, egy önálló szemináriumi dolgozat elkészítése, valamint az órai teljesítmény.

IRODALOM:

Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000, illetőleg javított kiadása 2006.

vagy:

Keszler Borbála – Lengyel Kára: Kis magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Keszler Borbála – Lengyel Klára: Magyar grammatikai gyakorlókönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009.

Valamint a szemináriumvezető tanár által javasolt szakirodalmi tételek a szemináriumi dolgozat elkészítéséhez.

TÁRGYNÉV:	Jelentés tan és pragmatika	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-281	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:	KREDIT:
TÁRGYFELELŐS:	Tolcsvai Nagy Gábor	
AZ OKTATÁS CÉLJA:		
A nyelv leírása funkcionális keretben: a jelentés kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer jellemzői összefüggéseinek a tárgyalása, a jelentés tan és a pragmatika közötti összefüggések részletezése.		
A TANTÁRGY TARTALMA:		
1. A nyelvhasználat jellemzői: a beszélőközösség, a kommunikációs színtér és a szövegvilág, általában a kontextus, beszédaktus; konvenció és begyakorlottság, a társas jelentésképzés. A figyelem irányítása, a perspektíva, nézőpontszerkezet.		
2. A jelentés fogalmának értelmezései (kognitív, formális, strukturális). A jelentés tan interdiszciplináris kapcsolatai. A kategorizáció fajtái, a prototípuselmélet.		
3. A főnév jelentés tan. Az ige jelentés tan.		
4. A metafora és a metonímia jelentés tan magyarázata. A poliszémia. A szinonímia.		
5. A mondat jelentésszerkezete. Az egyszerű mondat jelentése. A topik. A nézőpont, a lehorgonyzás. A modalitás.		
6. A nyelvészeti pragmatika értelmezései (formális, funkcionális, kognitív). Nyelvi rendszer és nyelvhasználat.		
7. A közös figyelmi jelenet, a személyközi kapcsolatteremtés. A résztvevői szerepek, a szövegvilág.		
8. Explicit és implicit jelentés. Az előfeltevés, a bennfoglalás.		
9. A deixis		
10. A beszédaktus.		
11. A pragmatikai tudatosság. A metapragmatikai tudatosság.		

12. Szemantikai és párhuzamos szintaktikai szerkezetek variabilitása a nyelvhasználatban
13. A jelentésváltozás, jelentésváltozás pragmatikai hatásra.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Kollokvium

IRODALOM:

Tolcsvai Nagy Gábor: *Kognitív szemantika*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem. 2010. 2011².
Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Kiadó. 25–50, 51–67, 101–125, 126–150.
Andor József: A fogalmi keret, a szómező és a szinonimitás határvonalai. In: Geccsó T., Spannraft M. (szerk.): *A szinonimitásról*. Budapest: Tinta. 1998. 7–19.
Hámori Ágnes 2009. Beszédaktusok „újrátöltve”. In: Keszler Borbála – Tátrai Szilárd (szerk.): *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Budapest: Tinta Kiadó. 351–360.
Kiefer Ferenc: Jelentélmélet. Budapest: Corvina Kiadó. 2000. (A modalitás 301–331, és Az előfeltevések fejezetei 333–360.)
Kövecses Zoltán: A metafora. Budapest: Typotex. 2005. 19–28.

TÁRGYNÉV:	Szövegtan	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-282	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:	KREDIT:
TÁRGYFELELŐS:	Tolcsvai Nagy Gábor	
AZ OKTATÁS CÉLJA: A szöveg nyelvészeti leírása funkcionális keretben: a jelentés kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer jellemzői összefüggéseinek a tárgyalása, a jelentéstan és a pragmatika közötti összefüggések részletezése.		
A TANTÁRGY TARTALMA: 1. A szöveg mibenléte. A kommunikáció, a nyelvhasználat jellemzői. A szövegvilág. A nézőpont. A szöveg általános szerkezete. A szöveg három megjelenési formája. 2. A szöveg művelési szerkezete. A koreferencia. A szövegtopik és a szövegfókusz megoszlása. A mondatok közötti mellérendelés. A fogalmi séma mezoszintű szerkezete. A bekezdés. A párbeszéd alapegységei és mezoszintű szerkezete. 3. A teljes szöveg tényezői. A szöveg értelemszerkezete. A cím. Szövegtipológia.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE: Kollokvium		
IRODALOM: Tolcsvai Nagy Gábor: Szövegtan. In: Kiefer F. (szerk.): <i>Magyar nyelv</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó. 2006. 149–174. Tolcsvai Nagy Gábor: <i>A magyar nyelv szövegtana</i> . Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 2001. (Részletek.) Pléh Csaba: Mondatközi viszonyok feldolgozása: az anafora megértése a magyarban. In: <i>A mondatmegértés a magyar nyelvben</i> . Budapest: Osiris 1998. 164–194. Hámori Ágnes: A társalgási műfajokról. In: Tolcsvai Nagy G. (szerk.): <i>Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok</i> . Budapest: Tinta Kiadó. 2006. 157–181.		

Hámori Ágnes: „Tudunk mi normális hangnemben is társalogni?”. Stílus, személyesség és egyezkedés az internetes fórumokon folyó társalgásban. In: Tolcsvai Nagy G. – Tátrai Sz. (szerk.): *A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok*. Budapest: ELTE. 2012. 223–261.

TÁRGYNÉV:	Stilisztika szeminárium	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-283	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:	KREDIT:
TÁRGYFELELŐS:	Tolcsvai Nagy Gábor	
AZ OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A stílus nyelvészeti leírása funkcionális keretben: a stílus kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer stilisztikai összefüggéseinek a tárgyalása, a stíluspotenciál, a szociokulturális tényezők és a szöveg stílusszerkezete jellemzőinek részletezése.</p>		
A TANTÁRGY TARTALMA:		
<p>A stílus fogalma. Hatásszándék, elvárás, stílustulajdonítás, stílushatás. A stílus leírása, a stílusminősítés, az elemzés. A főnév, az ige és a melléknév stílusértéke. A mondat stilisztikai lehetőségei. A metafora és a metonímia, az alakzatok stíluspotenciálja. Az ironia. Az archaizmus. A beszédhelyzet, a viselkedés és a stílus. Írott vagy beszélt nyelvi jelenségek stílusértéke, összehasonlítása. Szövegszerkezet és stílus, a szöveg stílusszerkezete. Az intertextualitás. Szépirodalmi történeti stílusok.</p>		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
<p>Szemináriumi dolgozat, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok alapján.</p>		
IRODALOM:		
<p>Barbara Sandig: A német nyelv stilisztikája. Helikon 1995/3. 306–330. Tolcsvai Nagy Gábor: A magyar nyelv stilisztikája. Budapest. 1996. 121–132.</p> <p>Tolcsvai Nagy Gábor: A nyelvi variancia kognitív leírása és a stílus (Egy kognitív stíluselmélet vázlat) In: Büky L. (szerk.): <i>A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei VI</i>. Szeged: SZTE Általános Nyelvészeti Tanszék, Magyar Nyelvészeti Tanszék. 2004. 143–160.</p> <p>Kövecses Zoltán: A metafora. Budapest: Typotex. 2005. 19–28, 147–164.</p> <p>Tátrai Szilárd: Ironia. In: Szathmári I. (szerk.): <i>Alakzatlexikon</i>. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 2008. 311–320.</p> <p>Simon Gábor: Az archaizáló nyelvhasználat nyelvi potenciáljáról funkcionális-kognitív kiindulópontból. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): <i>A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok</i>. Budapest: ELTE. 2012. 97–123.</p> <p>Hámori Ágnes: A társalgási műfajokról. In: Tolcsvai Nagy G. (szerk.): <i>Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok</i>. Budapest: Tinta Kiadó. 2006. 157–181.</p>		

Tárgynév: Kommunikáció szóban és írásban	Tárgykód: BBN-MNY16-221
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Túriné Raátz Judit

Oktatás tartalma:

A kommunikáció fogalma, elméleti háttere, a tanult alapfogalmak felelevenítése. A sikeres kommunikáció alapjai. Pragmatikai alapfogalmak. A kommunikáció színterei és szövegtípusai. A nemek közötti kommunikációs eltérés. Az interkulturális kommunikáció jellemzői. Kommunikáció a mindennapokban. Az érvelés, az érvek fajtái. Az érvek hibái. A vita, vitakultúra. Disputa. A tárgytól a témáig: a tárgy szűkítése: logikai szűkítés, listázás, kérdezés, kulcsmondatok. Anyaggyűjtés: megfigyelés, emlékezés, forrásmunkák. Az írott kommunikáció formái. Hivatalos iratok szerkesztés, írás (kérvény, motivációs levél stb.). Az esszéírás folyamata. Kreatív írásgyakorlatok. A logikus beszédszerkesztés, a hatásos előadói stílus. Az előadásmód. Beszédelemzés.

Olvasmányok:

Griffin, Em 2003. Bevezetés a kommunikációelméletbe. Harmat. Budapest.

Guerrero, L. K. and Hecht, M. L. 2007. The Nonverbal Communication Reader. US, IL: Waveland Press. 103-151.

Fercsik Erzsébet–Raátz Judit 2006. Kommunikáció és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Solomon, Denise – Theiss, Jennifer. 2013. Interpersonal communication. Putting theory into practice. New York: Routledge.

Tárgynév: Finnugrisztika	Tárgykód: BBN-MNY11-233
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Salánki Zsuzsa

Oktatás célja:

Az uráli nyelveket beszélő népek történetének, kultúrájának, mai életének és jövőbeli kilátásainak tárgyalása. Az uráli nyelvek alapnyelvi eredetű, közös jellemzőinek bemutatása. A magyar nyelv finnugor eredetű elemeinek megismertetése.

Oktatás tartalma:

Az uráli őshaza fogalma, kutatásának rövid története

Az uráli népek kultúrájának elemei: folklór, tárgyi néprajz, irodalom, zene, képzőművészet

A nyelvi helyzet és a kilátások

Az uráli alapnyelv: hangtan, alaktan, mondattan

A magyar nyelv uráli elemei a szókészletben, a morfológia és a szintaxis terén

Tudomány alatti vélemények a nyelvrokonságról

Olvasmányok:

Bereczki Gábor: A magyar nyelv finnugor alapjai. Bp. 1998².

Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága. Kőrösi Csoma Kiskönyvtár 4. Budapest, 1983.

Domokos Péter: Szkítiától Lappóniáig. A nyelvrokonság és az őstörténet kérdéskörének visszhangja irodalmunkban. Bp. 1998.

Finnugor életrajzi lexikon. (Szerk. Domokos Péter) Bp. 1990.

Finnugor kalauz. (Szerk. Csepregi Márta) Bp. 2001.

TÁRGYNÉV:	A nyelv térben és időben	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-243	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	N. Fodor János	
OKTATÁS CÉLJA:	Az előadás célja a magyar nyelv- és nyelvjárástörténettel kapcsolatos legfontosabb ismeretek átadása, a hallgatók nyelv- és művelődéstörténeti ismereteinek a bővítése. A kurzus segíteni kívánja a történetiségben való időbeli és térbeli tájékozódás fejlesztését.	
TANTÁRGY TARTALMA:	A nyelvi változás általános kérdéseinek és a diakrón nyelvészeti kutatások forráscsoportjainak a megismertetése mellett a magyar nyelvtörténet korszakainak a bemutatása történik meg a nyelvben tükröződő művelődéstörténeti vonatkozások kiemelésével. A tantárgy a következő tematikus egységeket tartalmazza: 1. A nyelvtörténet tárgya, részterületei, érintkező tudományai. A nyelvi változás általános törvényszerűségei. 2. A magyar nyelvtörténet korszakainak főbb jellemzői. 3. A nyelvtörténet-kutatás forrásai. 4. A magyar nyelv eredete és az ősmagyar kori műveltség a szavak tükrében. 5. A magyar nép elhelyezkedése a Kárpát-medencében. A kultúraváltás tükröződése a nyelvben. 6. Nyelv és nyelvjárás. A magyar nyelvjárások jellemzése. 7. Nyelvföldrajz és népiségtörténet. A székelyek és a csángók településtörténete a nyelvföldrajz szemszögéből. 8. A középmagyar kor történelmi, kulturális és nyelvi eseményei. 9. Az irodalmi nyelvi norma kialakulása. 10. A felvilágosodás és a reformkor nyelvi mozgalmi, különös tekintettel a nyelvújításra és a magyar nyelv státusára. 11. Az újabb magyar kor divergens és konvergens nyelvi változásai.	
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:	A kurzus írásbeli és/vagy szóbeli kollokviummal zárul.	
IRODALOM:	Bárczi Géza, A magyar szókinccs eredete. Bp., 2001 ² . Benkő Loránd, A nyelvföldrajz történeti tanulságai. Az MTA I. Osztálya Közleményei 24 (1967): 29–48. Benkő Loránd, A történeti nyelvtudomány alapjai. Bp., 1998 ² . 13–77. Dömötör Adrienn, Régi magyar nyelvemlékek. Bp., 2006. 127–62.	

Honti László főszerk., A nyelvrokonságról. Az török, sumer és egyéb áfium ellen való orvosság. Bp., 2010. (kijelölt fejezet)

Kiefer Ferenc, A magyar nyelv kézikönyve. Bp., 2003. 301–321. (kijelölt fejezetek)

Róna-Tas András, A honfoglaló magyar nép. Bp., 1996. (kijelölt fejezetek).

TÁRGYNÉV:	Nyelv és társadalom	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY-244, BBN-MNY11-244	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Hattyár Helga	
OKTATÁS CÉLJA:		
A nyelv és a nyelvhasználat sokféleségének, változatosságának megismertetése, továbbá a szociolingvisztikai szemlélet kialakítása, amely a nyelvet és annak használatát társadalmi beágyazottságában vizsgálja.		
TANTÁRGY TARTALMA:		
A társasnyelvészeti szemlélet kialakulása. Nyelvi, ill. kommunikatív kompetencia; a nyelv formális és funkcionális megközelítése. A beszélés kulturális mintázatai, az eltérő nyelvi-kulturális szocializációs minták és az eltérő nyelvhasználati módok; nyelv és kultúra viszonya. A verbális repertoár; a nyelvváltozatok típusai; nyelv és dialektus elkülönítésének nehézségei. A világ nyelvei, a nyelvi elrendezések típusai (veszélyeztetett nyelvek, többségi-kisebbségi elrendezés). A területi nyelvváltozatok vizsgálatának módszerei; a nyelvjárások osztályozása; nyelvjárási jelenségek. A magyar nyelv területi változatai; nyelvjárási régiók; nyelvjárási szövegek elemzése. A magyar nyelv kontaktusai; magyarországi kisebbségek; magyar közösségek a Kárpát-medencében; a kisebbségi nyelvhasználat és a nyelvjárások viszonya. A nyelvi változatosság és a nyelvi változás összefüggései magyar nyelvi anyag alapján. A nyelvi attitűdök és sztereotípiák működésének természete; nyelvjárás és attitűd. A nyelv, a nyelvhasználat és a társadalmi nem összefüggései. A társalgás néhány jellegzetessége.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
Szemináriumi dolgozat és zárthelyi dolgozat, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok alapján.		
IRODALOM:		
Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései: Beszélők és közösségek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.		
Cseresnyési László 2005. Nyelvek és stratégiák, avagy a nyelv antropológiája. Tinta Könyvkiadó, Budapest.		
Kiss Jenő 1995. Társadalom és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.		
Kiss Jenő (szerk.) 2001. Magyar dialektológia. Osiris Kiadó, Budapest.		
Kontra Miklós (szerk.) 2003. Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon, Budapest.		
Réger Zita 1990. Utak a nyelvhez. Akadémiai Kiadó, Budapest.		

Wardhaugh, Ronald 1995. Szociolingvisztika. Osiris–Századvég, Budapest.

TÁRGYNÉV:	Nyelvtörténet 1.	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY-11-252	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Sárosi Zsófia	
OKTATÁS CÉLJA: A magyar nyelv – nyelvi rendszer és nyelvhasználat – történetének, fontosabb változásainak megismertetése. Az összefüggések meglátására irányuló nyelvtörténeti szemléletmód formálása.		
TANTÁRGY TARTALMA: A nyelvtörténet módszerei; a nyelvi rendszer működése a történetiségben; néhány összefüggő problémakör a hangok, a tövek és a grammatikai szerkezet köréből. Ezekkel összefüggésben (elsősorban, de nem kizárólag) ómagyar kori nyelvemlékek olvasása, értelmezése, elemzése.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE: Zárthelyi dolgozatok, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok.		
IRODALOM: Benkő Loránd 1987. <i>A történeti nyelvtudomány alapjai</i> . Tankönyvkiadó, Budapest. Dömötör Adrienne 2006. <i>Régi magyar nyelvemlékek</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest. Kiss Jenő-Pusztai Ferenc szerk., 2003. <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris Kiadó, Budapest. valamint: kötelezően választható két, magyar nyelvtörténeti szaktanulmány.		

TÁRGYNÉV:	Nyelvtörténet 2.	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY-11-253	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Sárosi Zsófia	
OKTATÁS CÉLJA: A magyar nyelv – nyelvi rendszer és nyelvhasználat – történetének, fontosabb változásainak megismertetése. Az összefüggések meglátására irányuló nyelvtörténeti szemléletmód formálása.		
TANTÁRGY TARTALMA:		

A nyelvi rendszer és a nyelvhasználat változásai; nyelvi, társadalmi és attitűdváltozások összefüggései. A szavak keletkezése és változásai; alak és jelentés problematikája; szójelentéstörténet. A nyelvhasználat rendszerszerűsége. Fordulópontok a nyelvhasználat történetében. Mindezekhez kapcsolódóan nyelvemlékek olvasása, értelmezése, elemzése az ómagyar kortól az újabb magyar korig.

Történeti nyelvészeti tudományterületek bemutatása (pl. történeti névtan, történeti szociolingvisztika, történeti pragmatika, történeti kérdések kognitív nyelvészeti, pszicholingvisztikai stb. megközelítési lehetőségei, stb.).

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Szemináriumi dolgozat és zárthelyi dolgozatok, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok.

IRODALOM:

Juhász Dezső 2011. Dimenzionális nyelvészet. In: Balázs Géza szerk., *Nyelvészetről mindenkinek. 77 nyelvészeti összefoglaló*. Inter, Budapest. 61–64.

Kiss Jenő-Pusztai Ferenc szerk., 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest.

Sárosi Zsófia 2015. Pragmatika, szociopragmatika, udvariasságkutatás a magyar nyelvtörténetben. *Magyar Nyelv* 111: 129-146.

valamint:

megbeszélés alapján kijelölt kötelező olvasmány,

és egy kötelezően választható magyar nyelvtörténeti tárgyú szaktanulmány.

TÁRGYNÉV:	Pszicholingvisztika	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11–291	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Gósy Mária	
OKTATÁS CÉLJA:		
A pszicholingvisztika kialakulásának, előzményeinek, kutatási területeinek bemutatása.		
TANTÁRGY TARTALMA:		
Részletesen tárgyalt területek: az agy, felépítése, agyműködési elméletek. A beszédprodukciónak a folyamata: modellek, vizsgálati lehetőségek. A beszédészlelés és a beszédmegértés folyamata: hipotézisek, modellek, az egyes szintek működése, kísérleti megközelítés, a percepció bázis. A mentális lexikon felépítése, a lexikális hozzáférés. Az anyanyelv-elsajátítás elméleti kérdései, szakaszai, általános és magyar nyelvi sajátosságok.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
Írásbeli kollokvium.		
IRODALOM:		

Gósy Mária: Pszicholingvisztika. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Lengyel Zsolt: A gyermeknyelv. Magvető. Budapest, 1981.

Bánréti Zoltán (szerk.): Nyelvi struktúrák és az agy. Corvina. Budapest, 1999.

Tárgynév: Nyelvészeti alkalmazások	Tárgykód: BBN-MNY16-292
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Farkas Tamás

Oktatás célja:

A megszerzett alapismeretekre építve a nyelvtudományi ismeretek bővítése, interdiszciplináris vonatkozásainak, gyakorlati alkalmazásuk lehetőségeinek bemutatása a választott, speciális szakterületen.

Oktatás tartalma:

A tantárgy a megszerzett alapismeretekre építve a nyelvészeti kérdésfeltevéseknek, eredményeknek és módszereknek az interdiszciplináris területeken, más tudományok vonatkozásában, illetve a gyakorlati alkalmazások terén való felhasználásával foglalkozik. Az aktuális kurzus tematikáját a hallgatók szakmai érdeklődése, illetve az adott képzés aktuális szükségletei határozzák meg.

Olvasmányok:

A főntebb megfogalmazottak értelmében általánosan kötelező irodalom nem adható. A kötelező és ajánlott irodalom kiválasztása a mindenkori kurzusvezetők tiszte és felelőssége.

TÁRGYNÉV:	Nyelvtechnológia – Korpusznyelvészet
TÁRGYKÓD(OK):	MAGD-NY-127; BMA-ANYD-274
	Cél: A számítástechnika és a nyelvtudomány kapcsolatán keresztül bevezetés a nyelvtechnológia és korpusznyelvészet témakörébe. Tartalom: Számítástechnika és nyelvtudomány. A számítástechnika fejlődése. Mesterséges intelligencia. A számítógépes nyelvészet kutatási területe. Alapvető szakirodalom, folyóiratok. A korpuszok készítéséhez használatos szoftverek: programok, konkordanciák. Nyelvtechnológiai alpműveletek: morfológiai elemzés. Számonkérés: Írásbeli vizsga Kötelező irodalom: Prószéky Gábor—Kis Balázs: Számítógéppel emberi nyelven. Intelligens szövegkezelés számítógéppel. Szak Kiadó, Budapest, 1999. Szirmai Monika: Bevezetés a korpusznyelvészetbe. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2005.

Tárgynév: Kulturális nyelvészet

Tárgykód: BMA-MAGD-NY-126

Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Balázs Géza
--	--------------------------------

Oktatás célja:

A kulturális nyelvészeti szemléletmód elsajátítása, a kulturális nyelvészet alapfogalmainak, multidiszciplináris voltának, főbb témaköreinek megismerése. A kulturális és nyelvi sokféleség, a kultúrák és nyelvek egymásra hatásának, egymás mellett élésének megértése, a kulturális és nyelvi empátia fejlesztése. A témafelfedezés, megfigyelés, témakezelés módszertanának megismerése.

Oktatás tartalma:

Kultúra és nyelv összefüggéseinek sajátosságai, kutatásának aspektusai. A kulturális nyelvészet tudománytörténeti előzményei és alapjai. A kulturális nyelvészet meghatározása és értelmezései, alapfogalmai, témái, nézőpontja. A kulturális nyelvészeti szemléletmód alkalmazása a nyelvtudomány különböző ágaira, témáira, kérdéseire (reáliák fordítástudományi kérdései, frazeológiai kutatás kulturális nyelvészeti keretben, kulturális metaforák és metonímiák, a tulajdonnevek kulturális nyelvészeti vizsgálata, stb.).

Olvasmányok:

- Balázs Géza – Veszelszki Ágnes szerk. 2011. *Kulturális nyelvészet*. Inter, Budapest. ISBN 978-963-89240-0-1
Részletek.
- Bañcerowski Janusz 1999. A világ nyelvi képe mint a szemantikai kutatások tárgya. *Magyar Nyelv* 95/2: 188–195.
- Földes Csaba 2007. Interkulturális nyelvészet: problémavázlat. *Magyar Nyelv* 103/1: 16–38.
- Janda, Laura A. 2007. From Cognitive Linguistics to Cultural Linguistics. *Slovo a smysl / Word and Sense. A Journal of Interdisciplinary Theory and Criticism in Czech Studies* 8. <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/222>
- Sharifian, Farzad 2015. Cultural Linguistics. In: Sharifian, Farzad ed., *The Routledge Handbook of Language and Culture*. Routledge, London – New York. 473–492.

TÁRGYNÉV:	Rendszertörténet	
TÁRGYKÓD(OK):	MAGD-NY-125	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 28	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Dr. Sárosi Zsófia	
OKTATÁS CÉLJA:		
Átfogó és elmélyült tudás kialakítása a nyelvrendszert (és vele összefüggésben a nyelvhasználatot) alakító belső és külső tényezők összefüggéseiről, magyar nyelvtörténeti példákon keresztül.		
TANTÁRGY TARTALMA:		
Kapcsolatok, összefüggések a nyelvi változásban a nyelvrendszeren belül, illetve a nyelvi rendszer és nyelvhasználat, valamint társadalmi, kulturális és egyéb, nem nyelvi tényezők viszonyában a nyelv különböző szintjein. Alak és funkció viszonya, a változatok szerepe, a nyelvi változás különféle módjai a hangok, a morféimák és a szójelentések rendszerében. Összefüggések mai magyar nyelvi és történeti nyelvi és nyelvhasználati jelenségek között.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
Kollokvium, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok		
IRODALOM:		

BENKŐ LORÁND, A történeti nyelvtudomány alapjai. Tankönyvkiadó, Budapest, 1988. ISBN 963 18 0831 9

BYNON, THEODORA, Történeti nyelvészet. Osiris Kiadó, Budapest, 1997. ISBN 963 379 306 8

HERMAN JÓZSEF, A történeti nyelvészettől a nyelvi változások elmélete felé: problémavázlatok. In: Bakró-Nagy Marianne, Bánréti Zoltán, É. Kiss Katalin (szerk.), Újabb tanulmányok a strukturális magyar nyelvtan és a nyelvtörténet témaköréből. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 389–407. ISBN 963 379 607 5

KISS JENŐ, PUSZTAI FERENC (szerk.), Magyar nyelvtörténet. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. ISBN 963 389534 6

KISS JENŐ, PUSZTAI FERENC (szerk.), A magyar nyelvtörténet kézikönyve. Tinta Kiadó, Budapest, 2017.

A tantárgy neve: JELENTÉSTAN

BMA-MAGD-NY-312, BMA-SZEMD-311

			Óratípus: Előadás ☐	Értékelés: Kollokvium
--	--	--	---	---------------------------------

A tantárgy leírása:

Szemiotikai alapvetés: a jel fogalma, a jelrendszer, jelrendszerek. A jelentés fogalmának fő kérdései, a kognitív, a strukturális és formális jelentésleírás jellemzői. A kognitív szemantika elmélete, módszertana, legfontosabb kérdéskörei. A kategorizáció. A szójelentés, a poliszémia, a szinonímia, jelentéshálózatok
Nyelvi szerkezetek (ígeköötő – ige, segédige – ige, alany – állítmány, esetrag – főnévi tő – ige)
jelentéstana. Jelentéstani összetevők a mondatban (a figyelem irányulása, nézőpont, episztemikus lehorgonyzás, topik és fókusz, szórend és kognitív ösvény). A mondat általános jelentésszerkezete.

A 2-5 legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Kertész András – Pelyvás Péter (szerk.), Tanulmányok a kognitív szemantika köréből. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXI., 2005. (Részletek.) ISBN 963 05 8318 6

Kiefer Ferenc, Jelentéselmélet, Corvina Kiadó, Budapest, 2000. (Részletek.) ISBN 978-963-13-5682-3

Kövecses Zoltán, A metafora. Typotex, Budapest, 2005. (Részletek.) ISBN 963-9548-55-3

Tolcsvai Nagy Gábor, Bevezetés a kognitív nyelvészetbe. Osiris Kiadó, Budapest, 2013. ISBN 978 963 276 239 5

Tolcsvai Nagy Gábor: Jelentéstan, in: Tolcsvai Nagy G. (szerk.), Osiris Nyelvtan, Budapest, 2017. ISBN 978 963 276 291 3

Ajánlott irodalom:

Ladányi Mária – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), Tanulmányok a funkcionális nyelvészet köréből. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXII., 2008. ISBN 978 963 05 8618 4

Frawley, William, Linguistic Semantics. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Hillsdale, 1992.

Langacker, Ronald W., Cognitive Grammar. A Basic Introduction. Oxford University Press, Oxford, 2008. ISBN 978-0-19-533196-7

Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.), The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. Oxford University Press, Oxford, 2007. ISBN 978-0-19-514378-2

Cruse, D. Alan et al. (eds.), Lexikologie: ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen/Lexicology: an international handbook on the nature and structure of words and vocabularies. HSK 21.1. Walter de Gruyter, Berlin – New York, 2002. ISBN 3-11-011308-2

Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.), The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. Oxford University Press, Oxford, 2007. ISBN 978-0-19-514378-2

Radden, Günter – Dirven, René, Cognitive English Grammar. John Benjamins, Amsterdam, Philadelphia, 2007. ISBN 90 272 1904 6

Oktató:

Tolcsvai Nagy Gábor egyetemi tanár, Tátrai Szilárd egyetemi docens, Kugler Nóra egyetemi docens

Tárgynév: Fonológia, beszédtudományok	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-314
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Tasnádiné Gósy Mária

Oktatás tartalma:

A tárgy keretében a beszéd létrehozását, feldolgozását és a beszéd hangzását vizsgáljuk. A beszédtudomány főbb területeinek áttekintésével alapozzuk meg a magyar nyelv funkcionális hangtanának a kidolgozását. A beszédtudomány területei közül a beszédtervezési folyamatokat, az artikuláció és az akusztikum összefüggéseit, a beszédfeldolgozást vizsgáljuk részletesen azzal a céllal, hogy megalapozzuk a beszédviselkedés, a verbális kommunikáció megismerését. A magyar nyelv funkcionális hangtanán belül tárgyaljuk a magyar fonéma- és proszodéma-rendszer sajátosságait, a fonéma-rendszer vitás kérdéseit, a magánhangzó-harmónia és a zöngességi hasonulás fonológiai (posztlexikális) szabályait, a hangsúlyozás és a hanglejtés megvalósulását. Körvonalazzuk a fenti tudományterületek tárgyát, kérdésfeltevéseit és módszereit, valamint egymáshoz fűződő viszonyukat.

<p>Tantárgy neve: Szintaxis I.</p> <p>Tárgyfelelős neve: Kugler Nóra Ágnes Dr.</p> <p>Tárgykód: BMA-MAGD-NY-317</p>	<p>Kreditértéke: 3</p>
<p>Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása</p>	
<p>A szintaxis tantárgy első része a szintaxis általános kérdéseivel foglalkozik, ezzel megalapozza a második rész magyarra vonatkozó funkcionális mondattani megközelítésének a kidolgozását.</p> <p>A szintaxis tárgya és helye a nyelvelméleti és nyelvleírasi modellekben. Hagyományos mondattan, funkcionális mondattanok, funkcionális kognitív megközelítés. Jelentés-, illetve funkcióalapú szerkezetértelmezés. Főbb fogalmak: kogníció és nyelv (alternatív konstruálás, ikonikus motiváltság, sematizáció), funkcionalizmus, holizmus, műveletiség; szimbolikus egység, konstrukció, séma és megvalósulás, nézőpont, episztemikus lehorgonyzás. Tárgyaljuk a morfoszintaxis és a szórend együttműködését, az egyéb struktúraépítő funkciókat, a szintaktikai változást. A Nyelvtipológia tárggyal megteremtve a kapcsolatot érintjük a funkcionális mondattani tipológia alapkérdéseit.</p>	
<p>A 2-5 legfontosabb <i>kötelező</i>, illetve <i>ajánlott irodalom</i> (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)</p>	
<p>Kötelező irodalom:</p> <p>Imrényi András, Önhasonlóság a magyar elemi mondatban. Magyar Nyelvőr 139(-3) [2015]: 309–321. ISSN 0025-0236</p> <p>Keszler Borbála (szerk.), Magyar grammatika. (Részletek.) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000. ISBN 963 19 0010x</p> <p>Ladányi Mária – Tolcsvai Nagy Gábor, Funkcionális nyelvészet. In: Tolcsvai Nagy Gábor – Ladányi Mária (szerk.): Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXII. Tanulmányok a funkcionális nyelvészet köréből. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2008: 17–58. ISBN 978 963 05 8618 4</p> <p>Langacker, Ronald W., Cognitive grammar: A basic introduction. Walter de Gruyter, Berlin, 2008. (Részletek.)</p> <p>Tolcsvai Nagy Gábor, Bevezetés a kognitív nyelvészetbe, Osiris Kiadó, Budapest, 2013. (Részletek.) ISBN 978 963 276 239 5</p> <p>Ajánlott irodalom:</p> <p>Bartos Huba (szerk.), Új irányok és eredmények a mondattani kutatásban. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXIII. (Részletek.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 2013. ISBN 978 963 05 9043 3</p> <p>Evans, Vyvyan – Green, Melanie, Cognitive Linguistics: An Introduction. Part III. Cognitive Approaches to Grammar. Edinburgh, Edinburgh University Press, 2006: 471–774. ISBN-13: 978-0805860146</p> <p>Halliday, Michael A. K., An Introduction to Functional Grammar. Second edition. Edward Arnold, London. 1994. (Részletek.) ISBN 0-340-57491-7</p> <p>Havas Ferenc, Mondatszerkezeti tipológia a szinkrónia és a diakrónia egységében. In: Ladányi Mária – Hrenek Éva (szerk.), A szerves-dialektikus nyelvelmélet és hatásai. Tanulmánykötet Zsilka János professzor (1930–1999) tiszteletére. ELTE Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, Budapest, 2016: 195–206. ISBN 978 963 463 843 8</p> <p>Ruiz de Mendoza Ibáñez, Francisco José – Peña Cervel, M. Sandra (eds.), Cognitive Linguistics: Internal Dynamics And Interdisciplinary Interaction. Walter de Gruyter, Berlin. 2005. (Részletek.) ISBN 10: 3110186179 / ISBN 13: 9783110186178</p>	

TÁRGYNÉV:	Szövegtan, diskurzuselemzés	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-319	
TELJESÍTÉS: G	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Tátrai Szilárd	
OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A kurzus fejleszti a szöveg nyelvészeti leírásának készségeit a kutatások nemzetközi eredményeinek és sztenderdjeinek megfelelően: elmélyíti azokat a képességeket, amelyek a szöveg időben történő dinamikus jellegének, és egyúttal szerkezetként megértett egészként történő feldolgozását lehetővé teszik, a szöveg nagyfokú összetettségében. A kurzus a funkcionális grammatika és a szövegleírás közötti szoros összefüggések tanulmányozásának készségeit erősíti, empirikus adatok és a személyes, közösségi és kultúrák közötti kommunikáció sajátosságait kiemelve.</p> <p>A kurzus célja, hogy a hallgatók</p> <ul style="list-style-type: none"> - átfogó ismeretekkel rendelkezzenek a szövegtan és diskurzuselemzés alapvető elméleti és módszertani kérdéseit illetően, amelyek alkalmassá teszik őket a szöveg időben történő dinamikus jellegének, és egyúttal szerkezetként megértett egészként történő feldolgozására, és amelyek alapot biztosítanak a gyakorlati alkalmazásokhoz; - kritikusan és több szempontot mérlegelve legyenek képesek feldolgozni a szöveggel, a diskurzussal foglalkozó nyelvészeti munkákat, tudatosan viszonyuljanak a szöveg és diskurzus létrehozásához és megértéséhez. 		
TANTÁRGY TARTALMA:		
<p>A kurzus a korábbi általános elméleti és leíró ismeretekre épít, a funkcionális szemléletet alkalmazza a magyar nyelvű szövegek leírására. A szövegtani kérdések közül a szöveg szerkezeti és művelői feldolgozására összpontosít proto-szövegtípusokra lebontva. Fontos részterületek: a perspektíva és a lehorgonyzás, a fogalmi szerkezetek és a séma jellegzetességei (aktíváltsági szintek, explicititás és implicititás), a koreferencia, a topikfolytonosság, az eseményszekvencialitás, valamint a tagmondat/mondat szövegtani beágyazottsága, a spontán, beszélt, dialogikus és a tervezett, írott, monologikus szövegekben. Hálózat, hierarchia és szekvencialitás, átfogó szövegtervezés és alulról fölfelé építkezés. A diskurzuselemzés elméleti és módszertani kérdései. Fő témák: a nyelvi interakciók átírása és elemzése, a társalgás szerkezete, a beszélőváltás mechanizmusa, a preferencia-viszonyok, a nyelvi, társadalmi, ideológiai kontextus és diskurzus viszonya, az udvariasság, a társadalmi szerepek és identitások, a hatalom a nyelvhasználatban.</p>		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
Zárthelyi dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.		
IRODALOM:		
Kötelező irodalom:		
<p>Hámori Ágnes, A társalgási műfajokról. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), Szöveg, szövegtípus, nyelvtan. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008: 157–181. ISBN 978 963 7094 93 4</p> <p>Iványi Zsuzsanna, A nyelvészeti konverzációelemzés. Magyar Nyelvőr 2001(-1): 74–93.</p>		

Tátrai Szilárd, Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés. Tinta Kiadó, Budapest, 2011. ISBN 978-963-9902-93-0

Tolcsvai Nagy Gábor, A magyar nyelv szövegtana. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001. (Részletek.) ISBN 963 19 1229 9

Tolcsvai Nagy G. (szerk.), Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok. Tinta Kiadó, Budapest, 2006. (Részletek.) ISBN 978 963 7094 63

Ajánlott irodalom:

Cameron, Deborah, Working with Spoken Discourse. SAGE, London, 2001. ISBN 0-7619-5773-1

Chafe, Wallace, Discourse, consciousness and time. The University of Chicago Press, Chicago, 1994: 56–210. ISBN 0-226-10054-5

Fairclough, Norman, Analysing discourse: Textual analysis for social research. Routledge, New York, 2003. ISBN 0-415-25893-6

Langacker, Ronald W., Discourse in Cognitive Grammar. Cognitive Linguistics 12 [2001]: 143–188.

Tátrai Szilárd, A nézőpont szerepe a narratív megértésben. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXI. 2005: 207–229. ISBN 963 05 8318 6

TÁRGYNÉV:	Stilisztika	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-323	
TELJESÍTÉS: G	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Tátrai Szilárd	
OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A kurzuson egyrészt a nemzetközi szakirodalom legfontosabb elméleti és módszertani eredményeit sajátítják el a hallgatók, a hazai kutatásokkal összhangban, másrészt a gyakorlati stilisztika elveit, amelyek a stílus funkcionálásának norma jellegű részeit alkotják.</p>		
<p>A kurzus célja:</p>		
<p>- fejleszteni a stílus elméleti és gyakorlati tanulmányozásának készségeit, amelyek egy kulturálisan tagolt társadalomban a nyelvhasználat során a szöveg értelméhez és a beszélő önazonosításához hozzájárulnak, interszjektív viszonyban;</p>		
<p>- elmélyíteni azokat a képességeket, amelyek a nyelvi produktumok stílusának elemzését és értelmezését lehetővé teszik;</p>		
<p>- elérni, hogy a hallgatók reflexíven (értően és kritikusan) viszonyuljanak a nyelvi megformáltság értelemképző szerepéhez, a stílustulajdonítás szociokulturális szituáltságához;</p>		
<p>-elérni, hogy a hallgatók tudatában legyenek a stílus funkcionális nyelvészeti megközelítésének elméleti és módszertani háttérfeltevéseivel, illetve az e kiindulópont nyújtotta lehetőségekkel, ugyanakkor diszkurzívan viszonyuljanak más kiindulópontokhoz.</p>		

TANTÁRGY TARTALMA:

A kurzus fő témája a stílus nyelvi rendszerbeli és szociokulturális tényezői a mindennapi szövegek vizsgálatában, a megértett beszédhelyzet, a közös figyelemirányítás, a beszélő célja és a kiváltott hatás szempontjából.

Fő témák:

- a nyelvi kategóriák (szófajok, a mondatfajták) stílusértéke,
- a funkcionális struktúrák (a metafora, a metonímia, az alakzatok) stíluslehetőségei,
- szöveg és stílus (a szövegszerkezet, a szövegértelmezés, a szövegtípus és a beszédhelyzet stilisztikája),
- a szociokulturális tényezők (viselkedés, helyzet, érték, archaizmus, neologizmus).

További tárgyalandó terület a szépirodalom nyelvisége, az irodalmi mű specifikus stilisztikai és poétikai jellemzői.

SZÁMONKÉRSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Zárthelyi dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.

IRODALOM:**Kötelező irodalom:**

BARTHA CSILLA – HÁMORI ÁGNES 2010. Stílus a szociolingvisztikában, stílus a diskurzusban. *Magyar Nyelvőr* 298–321. (ISSN 0025-0236)

TÁTRAI SZILÁRD – TOLCSVAI NAGY GÁBOR szerk. 2012. *A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok*. ELTE, Budapest. – részletek (ISBN 978 963 284 304 9)

TÁTRAI SZILÁRD 2008. Narratív távolság – lírai közvetlenség. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008: 49–55. (ISBN 978 963 7094 93 4)

TOLCSVAI NAGY GÁBOR 1996. *A magyar nyelv stilisztikája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. (ISBN 963 18 7506 7)

TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2004. A nyelvi variancia kognitív leírása és a stílus (Egy kognitív stíluselmélet vázlatja). In: Büky László (szerk.), *A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei VI*. SZTE Általános Nyelvészeti Tanszék – Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged, 2004: 143–160. (ISBN 963 582 2770)

Ajánlott irodalom:

BRÓNE, GEERT – VANDAELE, JEROEN eds. 2009. *Cognitive Poetics. Goals, Gains and Gaps*. Walter de Gruyter, Berlin – New York. (ISBN 978-3-11-020560-2)

SEMINO, ELENA – CULPEPER, JONATHAN eds. 2002. *Cognitive Stylistics. Language and cognition in text analysis*. John Benjamins, Amsterdam, Philadelphia. (ISBN Hb 90 272 33314)

SIMON GÁBOR 2016. *Bevezetés a kognitív lírapoétikába*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. (ISBN 978-963-409-075-5)

SZATHMÁRI ISTVÁN szerk. 2008. *Alakzatlexikon*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. (ISBN 978 963 9902 02 2)

TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2005. *A Cognitive Theory of Style*. P. Lang, Frankfurt am Main. (ISBN 3-631-37551-7)

TÁRGYNÉV:	Kommunikáció, retorika	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-325	
TELJESÍTÉS: G	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Tátrai Szilárd	
OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A kurzus hallgatói egyrészt elsajátítják a nyelvi kommunikáció kutatására vonatkozó nemzetközi szakirodalom legfontosabb elméleti és módszertani eredményeit, a hazai kutatásokkal összhangban, másrészt a kurzus megismerteti a hallgatókat a retorika alkalmazásának a színtereivel, a retorikai eszközöknek a kommunikációs körülményeknek megfelelő alkalmazásával a különféle beszélt és írott nyelvi szövegekben, kommunikációs helyzetekben.</p> <p>A kurzus célja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejleszteni a nyelvi kommunikáció elméleti és gyakorlati tanulmányozásához kapcsolódó készségeket; - elmélyíteni továbbá azokat a képességeket, amelyek a nyelvi produktumok retorikai jellemzőinek elemzését és értelmezését lehetővé teszik; - elérni, hogy a hallgatók reflexíven (értően és kritikusan) viszonyuljanak a különböző társas színtereken folyó kommunikatív tevékenységekhez, illetve a különböző meggyőzési módokhoz; - elérni, hogy a hallgatók tudatában legyenek a kommunikáció funkcionális nyelvészeti megközelítésének elméleti és módszertani háttérfeltevéseivel, illetve az e kiindulópont nyújtotta lehetőségekkel, ugyanakkor diszkurzívan viszonyuljanak más kiindulópontokhoz. 		
TANTÁRGY TARTALMA:		
<p>A kurzus áttekinti a kommunikáció kutatásának legfőbb elméleti irányait, kiemelten kezelve a kulturális evolúciós és a társas kognitív megközelítéseket. A nyelvi kommunikációt elhelyezi az emberi és nem emberi kommunikáció tágabb kontextusában, és a szimbolikus nyelvi kommunikáció átfogó jellemzését is adja, kitérve a jellemző kommunikációs színterek és a különböző kommunikációs stratégiák leírásának lehetőségeire. Utóbbi problémakör vezet át a kurzus másik fő témájára, a retorikára, amely a meggyőző érvelés folyamatát és eszközeit, a tervezett és spontán szövegek hatásszándékának leírását mutatja be.</p>		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
Zárthely dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.		
IRODALOM:		
Kötelező irodalom:		
ADAMIK TAMÁS – A. JÁSZÓ ANNA – ACZÉL PETRA 2004. <i>Retorika</i> . Osiris, Budapest, 2004. – részletek (ISBN 963 389 466 2)		
PLÉH CSABA – SÍKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS szerk. 1997. <i>Nyelv – kommunikáció – cselekvés</i> . Osiris, Budapest. – részletek. (ISBN 963 379 304 1)		

TERESTYÉNI TAMÁS 2006. *Kommunikációelmélet*. AKTI-Typotex, Budapest. – részletek. (ISBN 963 9664 24 3)

TOMASELLO, MICHAEL 2011. *Mi használja az együttműködésnek?* Gondolat Kiadó, Budapest. (ISBN 978 963 693 336 4)

Ajánlott irodalom:

BARTHES, ROLAND, A régi retorika. In: Thomka Beáta (szerk.), *Az irodalom elméletei III.*, Jelenkor, Pécs, 1997: 69–178. ISBN 963 676 070 5

SZATHMÁRI ISTVÁN (szerk.), *Alakzatlexikon*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008. ISBN 978 963 9902 02 2

PLÉH CSABA 2012. *A társalgás pszichológiája*. Libri Kiadó, Budapest. (ISBN 978-963-310-058-5)

TOMASELLO, MICHAEL 2008. *The Origins of Human Communication*. The MIT Press, Cambridge, MA. (ISBN: 9780262515207)

TÁRGYNÉV:	Nyelv és művelődéstörténet	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-217	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/28	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Terbe Erika	
OKTATÁS CÉLJA:	A szeminárium a nyelvtörténet és a művelődéstörténet érintkezési pontjait, és azok kulturális, történeti és társadalmi meghatározottságát mutatja be.	
TANTÁRGY TARTALMA:	A kurzus a magyar nyelvtörténet korszakain át haladva tárgyalja azokat a nyelvi jelenségeket, amelyek a szoros kapcsolatban állnak a korabeli műveltségi viszonyokkal. Az érintett témakörök: az ősvallás nyelvi nyomai, a keresztény kultúra és a latin nyelv szerepe, a magyar nyelv és a magyar nyelvű írásbeliség kérdéseit a középkori és korai újkor Magyarországon; a világi értelmiség megjelenésének körülményei; a magyarországi iskolák szerepe a középkorban és a korai újkorban; a könyvnyomtatás megjelenése és hatása; a nyelvről való gondolkodás különböző formái a 18–19. században.	
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:	A félév első óráján megbeszéltek szerint.	
IRODALOM:	BÍRÓ FERENC szerk. 2005. <i>Tanulmányok a magyar nyelv ügyének 18. századi történetéből</i> . Argumentum Kiadó, Budapest. (Részletek) Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2018. <i>A magyar nyelvtörténet kézikönyve</i> . Tinta Kiadó, Budapest. (Részletek) Kósa László szerk. 2003. <i>Magyar művelődéstörténet</i> . Osiris Kiadó, Budapest. (Részletek)	

MADAS EDIT – MONOK ISTVÁN 2003. A könyvkultúra Magyarországon (a kezdetektől 1800-ig). Balassi Kiadó, Budapest. (Részletek.)

Pais Dezső 1975. A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből. Akadémiai Kiadó, Budapest. (Részletek)

TÁRGYNÉV:	Történeti dialektológia és szociolingvisztika	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-218	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 4
TÁRGYFELELŐS:	Juhász Dezső	
OKTATÁS CÉLJA:	A tantárgy célja az, hogy bemutassa: a nyelvtörténetnek, a dialektológiának és szociolingvisztikának milyen érintkezési pontjai, közös céljai és módszerei vannak, a résztudományok bázisán hogyan épül ki új határtudomány, a dimenzionális nyelvészet.	
TANTÁRGY TARTALMA:	Az elméleti alapok lerakása után néhány esettanulmányon keresztül a történeti társasnyelvészet és a történeti dialektológia feladataira, módszereire, eszköztárára és egymást kiegészítő jellegére mutat rá. Vizsgálja az írástudás, könyvnyomtatás, a vallás és az iskoláztatás szerepét, hatását a művelődésre és nyelvhasználatra, utal a szaknyelvek történeti fejlődésére. Szó esik a nyelvi tudatosság alakulásáról és a történeti szociopragmatika néhány kérdéséről. A régi magyar nyelvjárások néhány jellemzőjének ismertetése után a záró témakör normatörténeti kitekintés: utak az irodalmi nyelvhez.	
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:	A félév folyamán szövegelemzések, félév végén házi dolgozat.	
IRODALOM:	Benkő Loránd, Magyar nyelvjárástörténet. Bp., 1957. (Részletek.) Farkas Tamás, Dimenzionális szemlélet a névkutatásban. Általános kérdések és a családnévkutatás példája. Névtani Értesítő 36. 2014: 9–21. Juhász Dezső, Magyar nyelvjárástörténet és történeti szociolingvisztika: tudományszemléleti kérdések In: Hungarológia és dimenzionális nyelvészlelet. Előadások az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (Jyväskylä, 2001. augusztus 6–10.) Szerk. Hoffmann István, Juhász Dezső, Péntek János. Debrecen–Jyväskylä, 2002. 165–172. Németh Miklós, Nyelvjárás, beszélt nyelv és spontán sztenderdizációs törekvések a XVIII. századi szegedi írnoki nyelvváltozatban, Budapest, 2004. Papp László, Nyelvjárás és nyelvi norma XVI. századi deákjaink gyakorlatában, NytudÉrt. 25. sz., Budapest, 1961. Sárosi Zsófia, Pragmatika, szociopragmatika, udvariasságkutatás a magyar nyelvtörténetben. Magyar Nyelv 111. 2015: 129–146. Zelliger Erzsébet, Gondolatok a magyar nyelvtörténet szociolingvisztikai szempontú megközelítéséhez. Magyar Nyelvjárások 37. 1999: 505–512.	

TÁRGYNÉV:	Forrásolvasás (Sources of the History of the Hungarian Language)	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-216	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 4
TÁRGYFELELŐS:	Szentgyörgyi Rudolf	
OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A gyakorlat a Forrásolvasás 1. előadás keretében elsajátított elméleti és módszertani ismeretek alkalmazását célozza. A tantárgy nyelvtörténeti források olvasásán, elemzésén keresztül mutatja be a magyar nyelv rendszerének alakulását korszakonként haladva. A nyelvtörténeti ismereteken túl feltárja a források művelődéstörténeti háttérét és jelentőségét.</p>		
TANTÁRGY TARTALMA:		
<p>A magyar nyelvtörténet korszakain át haladva a legfontosabb nyelvemlékekkel, illetve nyelvemléktípusokkal ismerkednek meg a hallgatók. A nyelvtörténeti források olvasásán, elemzésén keresztül tanulmányozzák a magyar nyelv rendszerének alakulását, hangtörténeti, morfématörténeti, szófajtotörténeti, jelentéstörténeti, szintaktikai, mondat- és szövegtörténeti vizsgálatokat végeznek ez utóbbiak vizsgálatánál nyelvhasználati, pragmatikai szempontokat is érvényesítenek. A nyelvtörténeti ismeretek megvilágítása céljából feltárják a nyelvemlékek művelődéstörténeti háttérét.</p>		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
<p>Félév végi gyakorlati jegy. Összetevői: 1. a folyamatos szemináriumi munka értékelése, illetve 2. a félév végére megírandó dolgozat vagy (választhatóan) egy kapcsolódó tudományos projektben való részvétel értékelése.</p>		
IRODALOM:		
<p>Benkő Loránd, <i>Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.</p> <p>Dömötör Adrienne, <i>Régi magyar nyelvemlékek</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.</p> <p>Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.), <i>Magyar nyelvtörténet</i>. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.</p> <p>A. Molnár Ferenc, <i>A legkorábbi magyar szövegemlékek</i>. Debreceni Egyetem BTK, Debrecen, 2005.</p> <p>Zelliger Erzsébet, <i>A Tibanyi Alapítólevél</i>. Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2005.</p> <p>Továbbá: a további feldolgozott forrásokra vonatkozó szakirodalmi tételek.</p>		

Tárgynév: Nyelvi tervezés, nyelvpolitika	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-224
Tárgy követelménye: kollokvium (5)	Tárgyfelelős neve: Balázs Géza

Oktatás célja:

A nyelvi tervezés, nyelvpolitika, valamint kapcsolódóan a nyelvi cselekvés elméleteinek, területeinek, problémáinak áttekintése.

Oktatás tartalma:

A világ nyelvi helyzetképe, problémái. A nyelvek funkciópotenciálja. A globális nyelvrendszer. Szuverenitás. Terület – állam – identitás – nyelv kapcsolata. Nyelvpolitikai helyzetek. A nyelvi cselekvés elmélete, szinterei: nyelvi tervezés – nyelvpolitika – nyelvstratégia – nyelvművelés – nyelvvédelem (történet, definíciók). A nyelvpolitika története

Nyelvtervezési folyamatok (korpusz-, státusz-, nyelvelsajátítás-tervezés). A PC kérdései

Nyelvi ideológiák, mítoszok, babonák. Nyelvpolitikai cselekvések: EU, globalizáció, nyelvstratégiák, nyelvtörvények, nyelvi jogok. Határon túli magyarok nyelvi helyzete. Nyelvművelés, nyelvi norma, terminológiafejlesztés, nyelvi ismeretterjesztés, nyelvi presztízs. Az eszperantó nyelvpolitikája. Magyar nyelvstratégia

Olvasmányok:

Sándor Klára: Nyelvtervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés. 958–995. In: Kiefer Ferenc főszerk.: Magyar nyelv. Akadémiai, Bp., 2006.

Balázs Géza: Nyelvi politika. 144-148. In: Sipos Lajos főszerk.: Pannon enciklopédia. Magyar nyelv és irodalom. Urbis, Bp., 2008.

TÁRGYNÉV:	Geolingvisztika	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-226	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/28	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Dr. Juhász Dezső egyetemi tanár	
OKTATÁS CÉLJA:	A tantárgy célja a nemzetközi és magyar nyelvöldrajzi irányzatokban, módszerekben való tájékozódás készségének, továbbá a különböző nyelvatlaszokban található térképek elemzésében való jártasságnak a fejlesztése.	
TANTÁRGY TARTALMA:	A nyelvöldrajz, a térszemlélet, a nyelvatlaszokra építő nyelvvizsgálat bemutatása; a nyelv területiségének megjelenítése és a területiségből levonható következtetések nyelv- és kultúraközi, nyelven belüli (dialektális), továbbá diakrón hasznosítása. A nemzetközi iskolák bemutatása után a magyar törekvések vázolására is sor kerül. A módszertani kérdéseken belül a nyelvatlaszok készítésének és elemzésének a legáltalánosabb vonatkozásai is helyet kapnak. Zárásul: a tudományterület perspektívái, számítógépes és multimédiás eszközök alkalmazása.	
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:	A félév folyamán térképelemzések, olvasott szakirodalom számonkérése, a félév végén kollokvium.	

Kötelező irodalom:

Balázs János (szerk.), *Nyelvünk a Duna-tájon*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989. (Részletek.) ISBN 963 18 1581 1

Cox, Heinrich L. – Zender, Matthias, *Sprachgeschichte, Kulturraumforschung und Volkskunde*. In: Werner Besch – Anne Betten – Oskar Reichmann – Stefan Sonderegger (Hrsg.), *Sprachgeschichte. Ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung*. 2. Auflage. 1. Teilband. Walter de Gruyter, Berlin, New York. 2000. 160–172. ISBN 3-11-011257-4

Juhász Dezső, *A nyelvföldrajz*. In: Kiss Jenő (szerk.), *Magyar dialektológia*. Osiris, Budapest, 2001: 92–110. ISBN 963 379 879 5

Juhász Dezső, *Szempontok és eszközök a nyelvjárásközi folyamatok történeti nyelvföldrajzi leírásához*. In: Büky László – Forgács Tamás (szerk.), *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei IV*. Szegedi Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged, 2006. 87–100. ISBN 978-963-482-801-3

König, Ekkehard – Haspelmath, Martin 1999. *Der europäische Sprachbund*. In: Reiter, Norbert (ed.), *EuroLinguistik: ein Schritt in die Zukunft*. Wiesbaden, Harrasowitz. 111–127. ISBN: 3-447-04072-6

Ajánlott irodalom:

Bodó Csanád – Vargha Fruzsina Sára, *Régi nyelvatlaszok – új módszerek. Nyelvtechnológiai eljárások a nyelvföldrajzban*. Magyar Nyelv 2008: 335–351.

Deme László – Imre Samu (szerk.), *A magyar nyelvjárások atlaszának elméleti-módszertani kérdései*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975. (Részletek.) ISBN 963 05 0609 2

Juhász Dezső, *Merre tovább, magyar nyelvföldrajz?* In: Zelliger Erzsébet (szerk.), *Nyelv, területiség, társadalom. A 14. élőnyelvi konferencia (Bük, 2006. október 9–11.) előadásai*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2007: 33–43. ISBN 978 963 7530 87 6

Juhász Dezső, *A magyar nyitódó kettőshangzók történetéről a tér és idő dimenziójában*. In: Bakró-Nagy Marianne – Forgács Tamás (szerk.), *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VI*. SZTE Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged, 2011. 123–128. ISBN 978-963-306-115-2

Timuška, Agris (ed.), *Proceedings of the 4th International Congress of Dialectologists and Geolinguists*. Latvian Language Institute – University of Latvia, Riga, 2006. ISBN 9984-742-22-9

TÁRGYNÉV:	A névkutatás alapkérdései	
TÁRGYKÓD(OK):	MAGD-NY-233	
TELJESÍTÉS: KOLL.:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/28	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Farkas Tamás	
OKTATÁS CÉLJA:	A tantárgy a névkutatás alapkérdéseibe, az általános és az alkalmazott névtan fő kérdésköreibe nyújt bevezetést, a dimenzionális nyelvszemléletű, interdiszciplináris megalapozottságú névkutatás jellemző témáival és módszereivel ismertette meg a hallgatókat.	
TANTÁRGY TARTALMA:		

A névkutatás mint tudományos diszciplína. A tulajdonnév mibenléte, funkciója és jelentése; nyelvi, társadalmi és szimbolikus szerepkörei. A nevek grammatikai jellemzői. A tulajdonnevek rendszere. A tulajdonnevek keletkezése és változása. A névadás és névhasználat nyelvi és szociokulturális meghatározottsága. Névtani kontaktusok, névföldrajzi szempontok. Dimenzionális szemlélet és interdiszciplinaritás a névkutatásban. Az alkalmazott névkutatás főbb területei. A névkutatás aktuális kérdései.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

A félév első óráján megbeszéltek szerint.

IRODALOM:

EICHLER, ERNST et al. eds. 1995–1996. *Namenforschung / Name Studies / Les noms propres*. HSK. 11.1–2. Walter de Gruyter, Berlin – New York. (Választott fejezetek.)

FARKAS TAMÁS – SLÍZ MARIANN szerk. 2015. *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Budapest. 11–22, 32–41, 51–57, 93–114, 227–247.

HAJDÚ MIHÁLY 2003. *Általános és magyar névtan*. Osiris Kiadó, Budapest. 17–150.

J. SOLTÉSZ KATALIN 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

VÁRNAI JUDIT SZILVIA 2005. *Bárhogy nevezzzük... A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

TÁRGYNÉV:	Alkalmazott kommunikációtan	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-ANYD-221	
TELJESÍTÉS: K	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 4
OKTATÁS CÉLJA:		
A kurzus alapvető célja, hogy bemutassa a kommunikáció különböző felfogásait és a kommunikációs jelenség különböző szintereit.		
TANTÁRGY TARTALMA:		
A kurzus első részének alapvető célja, hogy bemutassa a kommunikáció különböző felfogásait és a kommunikációs jelenség különböző szintereit. További kulcsszavak: természetes, nem természetes jelek (ikon, szimbólum, nyelvi jel). Verbális, nem verbális kommunikáció. A kommunikáció az evolúció, az etológia és a megismeréstudomány perspektívájából. A kurzus második része a beszédaktus-elmélet klasszikus munkáit tárgyalja eredetiben. Az elméleti ismeretek birtokában a hallgatók kommunikációs helyzetgyakorlatokat konstruálnak, különböző típusú kommunikátorokká válnak.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:		
Félév végi vizsga (kollokvium).		
IRODALOM:		

Béres István – Horányi Özséb (szerk.), Társadalmi kommunikáció, Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Csányi Vilmos, Evolúciós rendszerek: Az evolúció általános elmélete, Gondolat, Budapest, 1988.

Pap M. – Szépe Gy. (szerk.), Társadalom és nyelv: Szociolingvisztikai írások, Gondolat, Budapest, 1975.

Pléh Cs., Bevezetés a megismeréstudományba, Typotex, Budapest, 1998.

Pléh Cs. – Síklaki I. – Terestyéni T. (szerk.), Nyelv – kommunikáció – cselekvés, Osiris, Budapest, 1997.

TÁRGYNÉV:	Két- és többnyelvűség	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-ANYD-233, BMA-BTUD-415	
TELJESÍTÉS: G	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Kissné Bartha Csilla	
OKTATÁS CÉLJA:		
<p>A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a két- és többnyelvűség kutatás világába, megismertesse annak különböző aspektusait és bemutassa a nyelvi változatosság rendkívül heterogén megjelenési formáit, módjait. A kurzus fókuszában emellett az oktatás és a nyelvek oktatásában betöltött szerepe áll (például: a cigány gyermekek oktatásának lehetőségei, a siket gyermekek bilingvális oktatása, stb.)</p>		
TANTÁRGY TARTALMA:		
<ul style="list-style-type: none"> • A kétnyelvűség laikus megközelítései: Tévhitek — A frakcionális elképzelés — Hátrányértelmezések • Nyelvi sokszínűség -- többnyelvűség a világon: Eredete és kiterjedtsége — Problematikus fogalmak (nyelv, anyanyelv; nyelv vs beszéd vs jelnyelv) • Tudománytörténeti vázlat: A bilingvizmus szűk és tág meghatározásai — A funkcionális megközelítés • Társadalmi két- és többnyelvűség: De facto versus de jure két-/többnyelvűség — Hivatalos nyelv, nemzeti nyelv — A nyelvek támogatottságának fokozatai – A jelnyelvek jogi elismertségének változatai • Közösségi kétnyelvűség: Típusok és modellek — A nyelvi kisebbségek típusai (őshonos vs bevándorolt kisebbségek) — Jelnyelvhasználó közösségek – A siketség orvosi/patológiai vs szociokulturális megközelítése – Tévhitek és cáfolatok • A nyelvmegőrzés — nyelvcseré kontinuum: Társadalmi és nyelvi változások — Külső és belső faktorok — Tipológiai kísérletek -- Nyelvválasztás: Szintérezelmzés — Nyelvválasztás mint beszédalkalmazkodás — Az etnográfiai/interakcionális szociolingvisztikai megközelítés • A magyar nyelv kontaktusai: Nyelvi kisebbségek Magyarországon — Magyar kisebbségek a Kárpát-medencében — Bevándorolt magyar közösségek – A magyarországi siketek közössége • A magyarországi cigány közösségek: Nyelvi csoportok — A cigány gyermekek szocializációs útjai — Nyelv és hátrányos helyzet összefüggései • Egyéni kétnyelvűség: A kétnyelvű szocializáció családi modelljei — Az egyéni kétnyelvűség vizsgálati dimenziói — A félnyelvűség/kettős félnyelvűség (szemilingvizmus) fogalmáról — A kétnyelvű nyelvhasználat jellemzői: Interferencia — Kölcsönzés — Kódváltás — Egy, illetve kétnyelvű nyelvi mód • Kétnyelvűség az iskolában: A kétnyelvű oktatás típusai — Oktatási programok kisebbségi tanulók számára — Oktatási programok többségi tanulók számára — Előnyök és hátrányok 		

<ul style="list-style-type: none"> • Siketség, kétnyelvűség, hozzáférés – oktatási válaszok: Jelnyelvek az oktatásban (nemzetközi példák) — Siketoktatás Magyarországon és külföldön – A kétnyelvű siketoktatás hatékony modelljei • Kétnyelvűség a nyelvi emberi jogok tükrében: Nyelvpolitika és ideológia — Lingvicizmus — Nacionalizmus, integráció, asszimiláció • A nyelvek veszélyeztetettsége: Nyelvi imperializmus, globalizáció és a veszélyeztetett nyelvek – Veszélyeztetett jelnyelvek.
<p>SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:</p> <p>A kurzus teljesítésének feltételei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az órarendszeres látogatása • az órákra rövid gyakorlati feladatok teljesítése • referátum egy adott témáról: egy magyar vagy idegen (főként angol) nyelvű tanulmány, ill. könyvfejezet alapján vagy egy idegen nyelvű tanulmány/részlet fordítása (ez érinti a többséget) • hallgatói prezentáció(projektoros bemutató) kisebb csoportokban egy, a kurzus tematikájához kapcsolódó, előzetesen egyeztetett témáról
<p>IRODALOM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései: beszélők és közösségek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. • Bartha, Csilla (szerk.) 2016. A többnyelvűség dimenziói: terek, kontextusok, kutatási távlatok. Általános Nyelvészeti Tanulmányok 28. Budapest, Akadémiai Kiadó. 372 p. • Bartha Csilla (szerk.) (2007). Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. • KONTRA MIKLÓS 2010. Hasznos nyelvészet. Fórum Kisebbségkutató Intézet. Somorja. • Borbély Anna 2014. Kétnyelvűség. L'Harmattan Kiadó. Budapest. • Gal, Susan 2018. A nyelv politikája - Nyelvi antropológiai tanulmányok. Nyitra, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem.

TÁRGYNÉV:	Alkalmazott névtan	
TÁRGYKÓD(OK):	ANYD-244 (KIFUTÓ KÉPZÉSBEN: ANYD-372, ANYD-472)	
TELJESÍTÉS:	HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/28	KREDIT: 3
TÁRGYFELELŐS:	Farkas Tamás	
OKTATÁS CÉLJA:	A tantárgy a névtani ismeretek gyakorlati alkalmazásának jellemző területeire, lehetőségeibe, módszertanába nyújt bevezetést, jellemző problémakörök, illetve a magyar és a nemzetközi kutatások alapján.	
TANTÁRGY TARTALMA:	Az alkalmazott névkutatás alapkérdései, kutatási területei, lehetőségei; nyelvtudományi, interdiszciplináris kapcsolatai. Az alkalmazott névtan jellemző területeiből: névtervezés,	

névmenedzselés, névpolitika, név és jog, név és államigazgatás, nevek és nyelvi standardizáció; a tulajdonnevek lexikográfiai feldolgozása; a tulajdonnevek fordítása; név és kultúra; névtani ismeretterjesztés, név és oktatás; stb.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Az oktatóval való megbeszélés szerint, valamely alkalmazott névtani témakör, illetve feladat teljesítése alapján.

IRODALOM:

- Balázs Géza szerk. 2004. A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest. 1: 329–402.
- Eichler, Ernst et al. szerk. 1995–1996. Namenforschung / Name Studies / Les noms propres. HSK. 11.1–2. Walter de Gruyter, Berlin – New York. (Részletek.)
- Hoffmann István 2003. Alkalmazott helynévkutatás. In: Hoffmann István, Magyar helynévkutatás 1958–2002. A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, Debrecen. 217–228.
- Raázt Judit 2015. Alkalmazott névtan. In: Farkas Tamás – Slíz Mariann szerk., Magyar névkutatás a 21. század elején. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Budapest. 227–247.

Tárgynév: Beszédtudományi alkalmazások	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-254
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Markó Alexandra

Oktatás célja:

A beszédtudomány alkalmazási területeinek megismerése, az önálló problémalátás és kísérlettervezés kompetenciájának kialakítása.

Oktatás tartalma:

A kurzus olyan gyakorlati alkalmazásokkal ismerteti meg a hallgatókat, amelyeknek a létrejöttéhez beszédtudományi alapkutatás(ok)ra volt/van szükség. Bevezet a gyakorlat mögött húzódó interdiszciplináris elméleti háttérismeretekbe, nagy vonalakban vázolja az alkalmazások technikai kivitelezését, valamint számba veszi gyakorlati hasznukat. Bemutatja a beszédtechnológiában (mesterséges beszéd-előállítás és -felismerés), a beszélő személy azonosításában (pl. kriminalisztikai fonetika) és más területeken alkalmazott fonetikai módszereket és eszközöket.

Olvasmányok:

- Bóna Judit szerk. 2016. *Fonetikai olvasókönyv*. ELTE Fonetikai Tanszék, Budapest.
<http://fonetikaitanszek.elte.hu/wp-content/uploads/2017/11/OlvasokonyvTeljes.pdf>. Vonatkozó tanulmányok.
- Futó Iván szerk. 1999. *Mesterséges intelligencia*. Aula Kiadó, Budapest.
- Gósy Mária 2003. A beszélő felismerése beszédének fonetikai elemzése alapján. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 3/1. 3–18.
- Hollien, Harry 2002. *Forensic Voice Identification*. Academic Press, San Diego, 2002.
- Németh Géza – Olasz Gábor szerk. 2010. *A magyar beszéd. Beszédkutatás, beszédtechnológia, beszédinformációs rendszerek*. Akadémiai Kiadó, Budapest. Vonatkozó fejezetek.

Tárgynév: Diskurzuselemzés	Tárgykód: BMA-ANYD-264
Tárgy követelménye: gyakorlati jegy (5)	Tárgyfelelős neve: Ladányi Mária

Oktatás célja:

A hallgatók megismertetése a diskurzuselemzés fontosabb megközelítéseivel, fogalmaival, kutatási területeinek alapvető elméleti és módszertani kérdéseivel, különösen a kritikai diskurzuselemzés elgondolásaival. A kurzus gyakorlati célja, hogy a hallgatók a kritikai diskurzuselemzés szellemében jártasságot szerezzenek a manipulatív nyelvhasználat feltárásában.

Oktatás tartalma:

Az elméleti alapozás után elsősorban a nyelvi, társadalmi, ideológiai kontextus és a diskurzus viszonyát vizsgáljuk, valamint a kritikai diskurzuselemzés módszertana alapján azt, hogy a társadalmi szerepek és identitások, így például a társadalmi nem, valamint a hatalom miként jelenik meg a nyelvhasználatban.

Olvasmányok:

Fairclough, Norman - Jane Mulderrig - Ruth Wodak 2011. What is Critical Discourse Analysis? In: van Dijk, Teun A. (ed.): Discourse Studies. A Multidisciplinary Introduction. SAGE, 2011. 357–378.

https://www.slideshare.net/samira_sheytoona/fairclough-et-al-critical-discourse-analysis

Jakusné Harnos Éva 2005. A kereskedelmi és a politikai propaganda nyelvi eszközei. Magyar Nyelvőr 129 (4): 419-436.

<http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1294/129402.pdf>

Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.) 1997. Nyelv – kommunikáció – cselekvés. Osiris, Budapest (kiválasztott tanulmányok)

Pléh Csaba 2012. A társalgás pszichológiája. Libri Kiadó, Budapest.